

Sygn. akt VI U 198/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Aleksandra Mitros
Protokolant:	st. sekr. sądowy Joanna Wilczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 29 września 2016 r. w S.

sprawy M. D. i Z. P. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

przy udziale D., Z., (...) spółki jawnej z siedzibą w S. oraz W. Z.

o przeniesienie odpowiedzialności za zobowiązania spółki na członków jej zarządu

na skutek odwołania M. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 30 grudnia 2010 roku znak: DRd/ (...)

oraz odwołania Z. P. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 30 grudnia 2010 roku znak: DRd/ (...)

I. oddała odwołania;

II. zasądza od M. D. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w (...).300 (sześciu tysięcy trzystu) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w I i II instancji;

III. zasądza od Z. P. (1) na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w (...).300 (sześciu tysięcy trzystu) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w I i II instancji.

SSO Aleksandra Mitros

Sygn. akt VI U 198/14

UZASADNIENIE

Dwie odrębnymi decyzjami z dnia 30 grudnia 2010 roku (o identycznej treści) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że Z. P. (1) oraz M. D. (1) jako (...) spółki (...) spółka jawna z siedzibą w S. odpowiadają solidarnie ze spółką oraz drugim ze wspólników (M. D. (1) – w przypadku decyzji adresowanej do Z. P. (1) i Z. P. (1) – w przypadku decyzji skierowanej do M. D.) całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki z tytułu nieopłaconych składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od lutego 2005 r. do września 2006 roku. W decyzji wskazano, że ogółem należność wynosi 158.801,31 zł, w tym 78.054,33 zł z tytułu składek na FUS za pracowników za okres od lutego 2005 r. do września 2006 r., 15.438,89 zł z tytułu składek na FUZ za pracowników za okres od lutego 2005 r. do września 2006 r., 5.544,09 zł z tytułu składek na (...) za pracowników za okres od lutego 2005 r. do września 2006 r., 59.764,00 zł tytułem odsetek za zwłokę od zaległości za okres od lutego 2005 r. do września 2006 r. naliczonych od należności głównej na dzień 30 grudnia 2010r. Podkreślono, że spółka zalega z zapłatą wymienionych wyżej składek, a jej wspólnicy odpowiadają za jej zobowiązania całym swoim majątkiem, solidarnie.

M. D. (1) oraz Z. P. (1) odwołali się od powyższych decyzji, wnosząc o ich zmianę poprzez stwierdzenie, że nie odpowiadają za zobowiązania spółki (...), Z., (...) spółka jawna z siedzibą w S.; złożyli także wnioski o zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Zaskarżonym decyzjom pełnomocnik wspólników zarzucił naruszenie przepisów art. 118 Ordynacji Podatkowej poprzez jego niezastosowanie, art. 10 i 75 k.p.a. oraz 107 k.p.a. poprzez ich niezastosowanie, art. 115 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 10 i 77 k.p.a. poprzez ich błędne zastosowanie. W uzasadnieniu odwołań pełnomocnik skarżących podniósł, że w myśl art. 118 Ordynacji podatkowej nie można wydać decyzji o odpowiedzialności podatkowej osoby trzeciej, jeżeli od końca roku kalendarzowego, w którym powstała zaległość podatkowa upłynęło 5 lat. Zaznaczył, że pojęcie „wydania decyzji” obejmuje przy tym również doręczenie decyzji osobie trzeciej przed upływem 5 letniego okresu. Mając na uwadze powyższe zauważył, że decyzja o nałożeniu na (...) spółki (...), Z., P. sp. j. w S. solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania spółki obejmujące okres od lutego do grudnia 2005 r. została wydana wprawdzie w dniu 30 grudnia 2010 r., jednakże doręczona została pełnomocnikowi wspólników dopiero w dniu 3 stycznia 2011 r., a zatem po przekroczeniu terminu określonego w art. 118 Ordynacji podatkowej. W konsekwencji powyższego, zdaniem pełnomocnika skarżącego uznać należało, że prawo do wydania decyzji o odpowiedzialności wspólników za okres obejmujący 2005 r. uległo przedawnieniu, a decyzje w tym zakresie są beprzedmiotowe.

Z kolei uzasadniając zarzut naruszenia art. 10 k.p.a. pełnomocnik skarżących podniósł, że odwołujący się zostali pozbawieni prawa do przedstawiania i uzasadnienia swojego stanowiska, bowiem organ rentowy nie pouczył ich o prawie do zapoznania się z aktami ani o prawie do złożenia końcowego oświadczenia. Powyższe w ocenie pełnomocnika skarżących powoduje nieważność wydanych w sprawie decyzji i konieczność ich wyeliminowania z obrotu prawnego. Wreszcie, w uzasadnieniu zarzutu naruszenia przepisu art. 115 ordynacji podatkowej, pełnomocnik odwołujących wskazał, że za zobowiązania podatkowe spółki wspólnik spółki jawnej odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie ze spółką i pozostałymi wspólnikami. Podkreślił, że w dniu 22 maja 2005 r. zmarł jeden z trzech (...) spółki - (...), a postępowanie o stwierdzeniu nabycia spadku po nim, jakie toczyło się w Sądzie Rejonowym Szczecin P. i Zachód w S. zostało prawomocnie zakończone dopiero w 2010 r., kiedy to spadek po M. Z. (1), w tym także udziały w D., Z., P. sp. j. w S., nabył W. Z.. W tym kontekście pełnomocnik wskazał, że organ rentowy wydał decyzję o odpowiedzialności wspólników spółki jawnej jedynie co do M. D. oraz Z. P., nie uwzględniając w toczącym się postępowaniu następcy prawnego zmarłego wspólnika spółki. Zarzucił, iż takie działanie stanowi poważne naruszenie proceduralne, bowiem organ rentowy powinien był wydać decyzję o odpowiedzialności wszystkich byłych wspólników spółki jawnej, a nie ograniczać się wyłącznie do niektórych z nich, zwłaszcza że miał świadomość, iż za zobowiązania spółki odpowiadać powinien również następca prawny M. Z. (1). Pełnomocnik odwołujących podkreślił przy tym, że w imieniu swoich mocodawców w dniu 14 grudnia 2010 r. złożył w organie rentowym wniosek o zawieszenie postępowania z uwagi na wskazane wyżej okoliczności, wniosek ten został jednak oddalony.

Uzasadniając zarzut naruszenia art. 107 k.p.a., pełnomocnik odwołujących wskazał, że w uzasadnieniu decyzji organ rentowy nie wskazał na podstawie czego dokonał wyliczenia kwot zaległych składek, zaś w załączonych tabelach brakuje danych osób, których niezapłacone składki dotyczą, co uniemożliwia skarżącym podniesienia konkretnych

zarzutów odnośnie zaskarżonych decyzji. Z kolei uzasadniając zarzut naruszenia art. 115 Ordynacji podatkowej zwrócił uwagę, że decyzja wydana na podstawie tego przepisu ma mieszany charakter, bowiem z jednej strony określa wysokość zobowiązania podatkowego płatnika będącego spółką osobową, zaś z drugiej kształtuje odpowiedzialność podatkową osób trzecich za zobowiązania tej spółki. Kierowana jest zatem do dwóch adresatów: spółki i wspólników. Pomimo to w niniejszej sprawie organ rentowy nie doręczył decyzji na adres spółki, ani też nie podjął nawet próby egzekucji z majątku spółki.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie oraz o zasądzenie na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Odnosząc się do zarzutów pełnomocnika skarżących podkreślił, że trzeci (...) spółki (...), Z. P. sp. j. w S. - M. Z. zmarł w dniu 22 maja 2005 r., zatem nie było podstaw do obciążenia go odpowiedzialnością za zobowiązania spółki. Brak było również podstaw w ocenie ZUS do stwierdzenia odpowiedzialności następcy prawnego M. Z. za zobowiązania spółki, a to z tego powodu, że w czasie gdy organ rentowy prowadził postępowanie, postępowanie spadkowe było dopiero w toku. Co więcej, organ rentowy podkreślił, że spadkobierca zmarłego wspólnika w rozumieniu przepisów ordynacji podatkowej (art. 97 i nast.) nie jest następcą prawnym spółki jawnej, a jedynie wspólnika, dlatego też nie może przejąć zobowiązań spółki. Mając na uwadze powyższe organ rentowy podkreślił, że na dzień wydawania zaskarżonych w sprawie decyzji (...) spółki (...), Z., P. sp. j. w S. byli wyłącznie M. D. oraz Z. P.. Pełnomocnik organu rentowego zakwestionował również podniesiony zarzut przedawnienia, wskazując iż w przepisie art. 118 § 1 Ordynacji mowa jest o wydaniu decyzji, a nie o jej doręczeniu. Odnośnie pozostałych zarzutów wskazał, że wbrew twierdzeniom pełnomocnika skarżących strony były powiadomione o toczącym się postępowaniu, z czego zresztą skorzystał pełnomocnik substytucyjny stron, który w dniu 9 grudnia 2010 r. zapoznał się z aktami sprawy. Organ rentowy zakwestionował również zarzut dotyczący wydania decyzji z naruszeniem art. 107 kpa, wskazując że wyliczeń dokonał w oparciu o dokumenty rozliczeniowe przekazane do ZUS przez płatnika składek.

Postanowieniem z dnia 30 maja 2011 roku Sąd Okręgowy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. połączył sprawy z odwołań M. D. i Z. P. do łącznego rozpoznania i wyrokowania.

Wyrokiem z dnia 5 lutego 2014 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie zmienił obie zaskarżone decyzje w ten sposób, że ustalił, iż brak jest podstaw do stwierdzenia solidarnej ze spółką odpowiedzialności (...) za zobowiązania D., Z., (...) spółki jawnej z siedzibą w S. z tytułu nieopłaconych przez spółką wynikających z jej działalności składek za okres od lutego 2005 roku do września 2006 roku w kwocie 158.801,31 zł (pkt I sentencji) oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz M. D. i Z. P. (1) kwoty po 3600 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu. Sąd Okręgowy uznał, że odwołania są uzasadnione i wskazał, że zasada solidarnej odpowiedzialności wspólników na gruncie prawa podatkowego oraz prawa ubezpieczeń społecznych wynika z art. 115 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacji podatkowej oraz art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z przepisem art. 115 § 1 ordynacji podatkowej, wspólnik spółki cywilnej, jawnej, partnerskiej oraz komplementariusz spółki komandytowej albo komandytowo-akcyjnej, niebędący akcjonariuszem, odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie ze spółką i z pozostałymi wspólnikami za zaległości podatkowe spółki. W § 2 tego przepisu wskazano, że normę § 1 stosuje się również do odpowiedzialności byłego wspólnika za zaległości podatkowe z tytułu zobowiązań, których termin płatności upływał w czasie, gdy był on wspólnikiem oraz zaległości wymienione w art. 52 powstałe w czasie, gdy był on wspólnikiem. Zaznaczono, że za zobowiązania podatkowe powstałe na podstawie odrębnych przepisów po rozwiązaniu spółki, odpowiadają osoby będące wspólnikami w momencie rozwiązania spółki. Z kolei w § 4 cytowanego przepisu wskazano, że orzeczenie o odpowiedzialności, o której mowa w § 1 za zaległości podatkowe spółki z tytułu zobowiązań podatkowych powstałych w sposób przewidziany w art. 21 § 1 pkt 1 nie wymaga uprzedniego wydania decyzji, o których mowa w art. 108 § 2 pkt 2. W tym przypadku określenie wysokości zobowiązań podatkowych spółki, orzeczenie o odpowiedzialności płatnika (inkasenta), zwrocie zaliczki na naliczony podatek od towarów i usług lub określenie wysokości należnych odsetek za zwłokę następuje w decyzji, o której mowa w art. 108 § 1. W art. 108 § 1 Ordynacji podatkowej ustawodawca wskazał, że o odpowiedzialności podatkowej osoby trzeciej organ podatkowy orzeka w drodze decyzji.

W ocenie Sądu okręgowego organ rentowy naruszył art. 115 § 1 Ordynacji podatkowej ponieważ postępowanie przed organem rentowym nie toczyło się z udziałem wszystkich (...) spółki (...), Z., P. sp. j. Sąd okręgowy powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów administracyjnych dotyczące odpowiedzialności członków zarządu osoby prawnej za zaległości należności publicznoprawnych, z którego co do zasady wynika, że decyzja o odpowiedzialności członków zarządu za zobowiązania publicznoprawne osób prawnych powinna dotyczyć wszystkich członków zarządu oraz wskazywać, że ich odpowiedzialność jest solidarna z innymi członkami zarządu. W ocenie sądu okręgowego odpowiedzialność wspólników spółek osobowych oraz członków zarządu spółek kapitałowych za zobowiązania podatkowe (składkowe) jest podobna, a przede wszystkim odpowiedzialność członków wspólników spółek osobowych za zobowiązania tych spółek także powstaje dopiero na mocy konstytutywnej decyzji odpowiedniego organu administracyjnego. Zatem postępowanie w przedmiocie orzekania o odpowiedzialności osób trzecich za zobowiązania składkowe spółek, w tym spółek jawnych, winno być prowadzone przez organ rentowy przeciwko wszystkim osobom, które odpowiedzialność taką mogą ponosić. Orzeczenie o odpowiedzialności wspólników spółki jawnej za jej zobowiązania składkowe może zatem zostać wydane dopiero po przeprowadzeniu postępowania z udziałem wszystkich wspólników tej spółki, jako stron tego postępowania. Sąd okręgowy nie uwzględnił prezentowanego przez organ rentowy stanowiska, że w związku ze śmiercią M. Z. (1) postępowanie dotyczące należności z tytułu składek za okres od lutego 2005 r. do września 2006 r. powinno toczyć się wyłącznie wobec pozostałych wspólników (M. D. oraz Z. P. (3)). Z umowy spółki wynikało bowiem jednoznacznie, że w razie śmierci wspólnika w jego miejsce wstępują spadkobiercy (§ 11 ust. 2 umowy). W tej sytuacji – w ocenie Sądu Okręgowego - organ rentowy przed wydaniem decyzji powinien podjąć stosowne działania związane z śmiercią wspólnika, w szczególności powinien ustalić i wezwać do udziału w sprawie jego spadkobierców, ewentualnie powinien zawiesić postępowanie administracyjne do chwili ustalenia spadkobierców zmarłego M. Z. (1).

Apelację od wyroku złożył organ rentowy zarzucając: obrazę przepisów prawa materialnego, art. 115 § 1 w zw. z art. 107 § 1, 1a, 2 pkt 2 i 4, 108 § 1 i 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2012 r. Nr 749 ze zm.) w związku z art. 46, 31 i 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 205. (...) ze zm.) poprzez ich niezastosowanie i orzeczenie braku podstaw do stwierdzenia solidarnej ze spółką odpowiedzialności (...) za zobowiązania D., Z., (...) spółka jawna z siedzibą w S. z tytułu niezapłaconych przez spółkę wynikających z jej działalności składek za okres od lutego 2005 r. do września 2006 r. w kwocie 158.801, 31 zł, podczas gdy w sprawie wydane zostały decyzje ZUS w stosunku do wszystkich istniejących wspólników; sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego w

sprawie materiału dowodowego, a to poprzez uznanie, że w wyniku śmierci (...) spółki (...) doszło do wstąpienia w prawa wspólnika jego spadkobierców na podstawie zapisu § 11 pkt 2, podczas gdy zapis ten pozostaje w sprzeczności z zapisem § 11 pkt 1, który stanowi, że spółka pomimo śmierci wspólnika trwa nadal między pozostałymi wspólnikami oraz pominięcie zapisu w rejestrze przedsiębiorców KRS z 03.09.2010 r. ujawniającego jako (...) spółki (...), Z. P. (1) oraz M. Z. (1); obrazę przepisów postępowania tj. art. 98 § 1 i 3, 99 kpc w związku z § 6 ust. 6 w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) poprzez przyznanie kosztów zastępstwa procesowego od pozwanego w sytuacji gdy odwołania winny ulec oddaleniu. Organ rentowy wnioskował o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołań ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, a nadto zasądzenie od skarżącego na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych

Po rozpoznaniu apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z dnia 29 października 2013 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. W ocenie sądu apelacyjnego zaskarżony wyrok nie rozstrzygnął o istocie sprawy, a treść uzasadnienia nie wyjaśniła treści wyroku. Sąd Apelacyjny wskazał, że spornymi decyzjami organ rentowy stwierdził, że M. D. (1) - jako wspólnik spółki - odpowiada solidarnie ze spółką oraz ze Z. P. (1) całym swoim majątkiem za zaległości z tytułu nieopłaconych składek przez spółkę, a Z. P. (1) - również jako wspólnik

spółki - odpowiada solidarnie ze spółką oraz z M. D. (1) całym swoim majątkiem za zaległości z tego samego tytułu; czyli należało mieć na uwadze, że w każdej z tych decyzji organ rentowy ukonstytuował podwójną odpowiedzialność solidarną za zobowiązania składkowe spółki jawnej, po pierwsze wzajemnie między współnikami, po drugie między każdym współnikiem i spółką. (...) spółki jawnej, których dotyczyły decyzje przed sądem domagali się zmiany decyzji poprzez stwierdzenie, że nie odpowiadają za zobowiązania spółki (...), Z., (...) spółka jawna z siedzibą w S.. Sąd okręgowy rozstrzygając o odwołaniach uznał ich zasadność i przyznał rację odwołującym się, ustalając, że organ rentowy naruszył art. 115 § 1 Ordynacji podatkowej, ponieważ postępowanie przed organem rentowym nie toczyło się z udziałem wszystkich (...) spółki (...), Z., P. sp. j. Sąd okręgowy uznał, że organ rentowy przed wydaniem decyzji powinien ustalić i wezwać do udziału w sprawie spadkobierców zmarłego współnika, ewentualnie powinien zawiesić postępowanie administracyjne do chwili ustalenia spadkobierców, a ponieważ takich działań nie podjął, wydał decyzje przedwczesne. W konsekwencji powyższej oceny prawnej sąd okręgowy zmienił obie zaskarżone decyzje w ten sposób, że ustalił iż brak jest podstaw do stwierdzenia solidarnej ze spółką odpowiedzialności (...) za zobowiązania D., Z., (...) spółki jawnej z siedzibą w S. z tytułu nieopłaconych przez spółkę, wynikających z jej działalności składek. Sąd Apelacyjny zauważył, że uwzględnienie zmiany zaskarżonych decyzji, która to zmiana wynika z treści wyroku, skutkuje pozostawieniem w obrocie prawnym, jako prawomocnych decyzji w części stwierdzającej, że współnicy ponoszą wzajemną solidarną odpowiedzialność za zobowiązania składkowe spółki, bo wyrok sądu wykluczył jedynie ich odpowiedzialność ze spółką. A to oznacza, że organ rentowy na podstawie tej decyzji i tak będzie mógł skutecznie prowadzić egzekucję przeciwko wymienionym w decyzji współnikom, ponieważ w części dotyczącej wzajemnej odpowiedzialności solidarnej współników decyzja staje się prawomocna. W takim stanie sprawy Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy zważywszy, że jakkolwiek przyznał rację odwołującym się współnikom, to z uwagi na treść wyroku w mocy pozostaje decyzja statuująca ich wzajemną solidarną odpowiedzialność za zobowiązania składkowe spółki, chociaż już bez udziału w tej odpowiedzialności spółki. W tej części sąd I instancji nie przedstawił swojego stanowiska prawnego, co uniemożliwia kontrolę prawidłowości rozstrzygnięcia, uzasadnia przyjęcie przesłanki braku orzeczenia o istocie sprawy i w konsekwencji uchylenie wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Niezależnie od stwierdzonego uchybienia Sąd Apelacyjny nie zgodził się z oceną prawną Sądu Okręgowego w zakresie odpowiedzialności spadkobiercy współnika spółki jawnej za zobowiązania składkowe spółki. Sąd ten wskazał, że system ubezpieczeń społecznych jest skonstruowany tak, że do obliczania, rozliczania i przekazywania co miesiąc do Zakładu w całości składek są zobowiązani płatnicy składek. Przewiduje też sankcje w razie nieopłacenia składek oraz dopuszcza sankcje na gruncie przepisów podatkowych (patrz: Rozdział 3. Zasady ustalania składek na ubezpieczenia społeczne ustawy systemowej ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Ostatnia ze wskazanych kwestii wynika z art. 31 ustawy systemowej, który stanowi: Do należności z tytułu składek stosuje się odpowiednio: art. 12, art. 26, art. 29 § 1 i 2, art. 33, art. 33a, art. 33b, art. 51 § 1, art. 55, art. 59 § 1 pkt 1, 3, 4, 8 i 9, art. 60 § 1, art. 61 § 1, art. 62 § 1, 3-5, art. 72 § 1 pkt 1 i 4 i § 2, art. 73 § 1 pkt 1 i 5, art. 77b § 1 i 2, art. 91, art. 93, art. 93a-93c, art. 93e, art. 94, art. 97 § 1, art. 98 § 1 i 2 pkt 1, 2, 5 i 7, art. 100, art. 101, art. 105 § 1 i 2, art. 106 § 1 i 2, art. 107 § 1, 1a, i 2 pkt 2 i 4, art. 108 § 1 i 4, art. 110 § 1, § 2 pkt 2, § 3, art. 111 § 1-4 i 5 pkt 1, art. 112, art. 113, art. 114, art. 115, art. 116, art. 116a, art. 117, art. 118 § 1 i 2 oraz art. 119 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa. Ponadto według art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych do składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne. Z cytowanego przepisu art. 31 ustawy systemowej wynika zatem, że zaległości składkowe płatnika mogą być traktowane i oceniane tak jak zaległości podatkowe podatnika, ale mogą być realizowane jedynie odpowiednio, na podstawie enumeratywnie wyliczonych przepisów Ordynacji podatkowej. Przepisy Ordynacji podatkowej stosowane w kwestiach należności składkowych powinny być zatem interpretowane w kontekście przepisów z zakresu systemu ubezpieczeń społecznych. Należy zauważyć, że na podstawie ustawy systemowej organ rentowy może dochodzić nierozliczonych należności składkowych jedynie od płatnika składek. Natomiast gdy ten nie realizuje swoich zobowiązań, dalej idącej odpowiedzialności organ rentowy może poszukiwać na podstawie przepisów Ordynacji podatkowej. W tej materii prawnej należy jednak rozróżnić odpowiedzialność następców prawnych (Rozdział 14. Prawa i obowiązki następców prawnych oraz podmiotów przekształconych art. 93 – 106 Ordynacji podatkowej) od odpowiedzialności składkowej

osób trzecich (Rozdział 15. Odpowiedzialność podatkowa osób trzecich art. 107 – 119 Ordynacji podatkowej). Sąd Apelacyjny wskazał, że regulacje dotyczące spadkobierców zawarte są w Rozdziale 14. Ordynacji podatkowej w art. 97 § 1, który stanowi, że spadkobiercy podatnika, z zastrzeżeniem § 2, przejmują przewidziane w przepisach prawa podatkowego majątkowe prawa i obowiązki spadkodawcy. Mowa jest zatem o spadkobiercach podatnika, co na gruncie przepisów ubezpieczeniowych powinno być rozumiane jako spadkobiercy płatnika składek. Definicję płatnika zawiera art. 4 pkt 2 ustawy systemowej i w podpunkcie a. wskazuje, że płatnikiem składek w stosunku do pracowników jest pracodawca, co dla sprawy ma istotne znaczenie, ponieważ zaległość w opłacie składek dotyczy pracowników zatrudnionych przez wskazaną spółkę jawną. W stanie faktycznym sprawy niewątpliwie pracodawcą zatrudniającym pracowników była spółka jawna, a nie wspólnicy spółki, zważywszy że w myśl art. 8 kodeksu spółek handlowych spółka jawna jest podmiotem prawa, a więc ma zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych, może pozywać i być pozywana, co oznacza, że ma zdolność sądową oraz prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą. Zatem, skoro płatnikiem jest spółka jawna, która jest jednostką organizacyjną wyposażoną w zdolność prawną, to w rozpoznawanej sprawie nie może być mowy o spadkobiercy tego rodzaju płatnika. Natomiast spadkobierca wspólnika spółki jawnej nie kwalifikuje się pod wskazaną przesłankę z art. 97 § 1 Ordynacji podatkowej. W ocenie Sądu Apelacyjnego art. 97 § 1 Ordynacji podatkowej nie może stanowić podstawy prawnej przeniesienia odpowiedzialności na spadkobierców zmarłego wspólnika spółki jawnej za zobowiązanie składkowe spółki jawnej jako pracodawcy za zatrudnianych pracowników.

Rozważając natomiast podstawę prawną decyzji organu rentowego, Sąd Apelacyjny wskazał dodatkowo, że w art. 115 Ordynacji podatkowej przewidziana jest odpowiedzialność całym majątkiem wspólnika solidarnie ze spółką i z pozostałymi wspólnikami za zaległości składkowe płatnika, lecz jedynie te należne za pracowników spółki jawnej. W ocenie sądu apelacyjnego odpowiedzialność spółki jawnej jako płatnika składek za pracowników jest odpowiedzialnością pierwotną, natomiast solidarna odpowiedzialność wspólników wzajemnie oraz wspólników i spółki jest odpowiedzialnością wtórną, jako osób trzecich za zobowiązania składkowe spółki jawnej. Organ rentowy zatem na podstawie art. 115 Ordynacji podatkowej w drodze decyzji był umocowany do przeniesienia odpowiedzialności za zobowiązania składkowe spółki jawnej na aktualnych wspólników spółki, zważywszy że spółka jako płatnik zaprzestała realizować te zobowiązania. Oczywiście organ rentowy nie mógł tą decyzją objąć wspólnika zmarłego, który nie ma zdolności prawnej, nie mógł też objąć spadkobierców zmarłego wspólnika, bo nie ma podstawy prawnej by spadkobiercy wspólnika ponosili odpowiedzialność jako następcy prawny osoby trzeciej (która przecież odpowiada wtórnie). W zakresie odpowiedzialności spadkobierców za zobowiązania spółki jawnej przepisy są jednoznaczne i nie zakładają dalej idącej interpretacji, natomiast zapisy umowy spółki mają wewnętrzny charakter i co najwyżej mogą rozstrzygać o wewnętrznych rozliczeniach i odpowiedzialności regresowej; taki też charakter prawny należy przypisać zapisowi umowy w § 11 pkt 2. Sąd Apelacyjny zauważył również, że zgodnie z art. 58 pkt 4 Kodeksu spółek handlowych z zasady śmierć wspólnika powoduje rozwiązanie spółki jawnej, co jest oczywiste zważywszy, że spółka ma charakter osobowy i jest związana z osobistym udziałem wspólników; zatem nie przeczy istocie uregulowań prawnych dotyczących funkcjonowania spółki jawnej wyłączenie spadkobierców wspólnika od odpowiedzialności z zobowiązania podatkowe/składkowe spółki osobowej. Natomiast wszystkie inne interesy majątkowe spadkobierców wspólnika mogą być realizowane w oparciu o przepisy Kodeksu spółek handlowych i postanowienia umowy spółki. W sprawie zapis umowy spółki regulował w sposób szczególny, w odniesieniu do przepisów Kodeksu spółek handlowych sytuację spółki po śmierci wspólnika; mianowicie § 11 pkt 1 stanowi, że spółka pomimo śmierci wspólnika trwa nadal między pozostałymi wspólnikami; czyli umownie zastrzeżono, że spółka po śmierci wspólnika nie ulega rozwiązaniu, lecz trwa z udziałem pozostałych wspólników. Sąd podkreślił, że zastosowanie art. 115 Ordynacji podatkowej wymaga zaistnienia jedynie dwóch przesłanek, mianowicie istnienia zaległości składkowej oraz istnienia wspólników spółki jawnej. Przepis nie przewiduje jakiegokolwiek innych przesłanek przeniesienia zobowiązania, a zatem organ rentowy, jeżeli stwierdzi brak przesłanek do przeniesienia na wspólnika odpowiedzialności nie wydaje decyzji w ogóle. Tak też było w tym przypadku – wobec śmierci wspólnika organ rentowy, w odniesieniu do niego nie wydał decyzji.

Sąd Apelacyjny wskazał, że przy ponownym rozpoznaniu sprawę Sąd Okręgowy rozważy wszystkie zarzuty apelacji, również te, które wobec przyjętej interpretacji prawa materialnego zostały przez sąd pominięte; będzie miał przy tym na uwadze przedstawioną ocenę prawną sądu apelacyjnego.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 7 marca 2002 r. M. D. (1), M. Z. (1) oraz Z. P. (3) zawarli na czas nieograniczony umowę spółki jawnej (...), Z., (...) spółka jawna z siedzibą w S.. Zgodnie z zapisem § 6 umowy spółki każdy wspólnik miał prawo reprezentować spółkę (§ 6 ust. 1). W sprawach przekraczających zakres zwykłego zarządu majątkiem spółki spółkę mieli reprezentować wszyscy wspólnicy łącznie (§ 6 ust. 2 umowy). W § 7 wskazano, że każdy wspólnik ma prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki. W § 11 zastrzeżono, że pomimo śmierci lub ogłoszenia upadłości wspólnika, oraz pomimo wypowiedzenia umowy spółki przez wspólnika lub jego wierzyciela, Spółka trwa nadal pomiędzy pozostałymi wspólnikami, chyba że pozostali wspólnicy jednomyślnie postanowią inaczej (§ 11 ust. 1). W ust. 2 § 11 wskazano, że w razie śmierci wspólnika w jego miejsce wstępują spadkobiercy.

Wpisanie spółki do Rejestru Przedsiębiorców KRS nastąpiło z dniem 8 maja 2002 r. (...) byli wówczas M. D. (1), M. Z. (1) oraz Z. P. (3).

Bezsporne, a nadto dowody:

- umowa spółki jawnej z 7.03.2002 r. - k. 83-84 akt sądowych; karty nienumerowane w aktach kontroli ZUS;
- odpis KRS z 21.12.2012 r. - k. 135-138 akt sądowych.

W okresie od lutego 2005 r. do września 2006 roku (...), Z., (...) Spółka jawna z siedzibą w S. w składanych w organie rentowym raportach imiennych dla płatników uprawnionych do wypłaty świadczeń z ubezpieczenia chorobowego deklarowała zatrudnianie: w lutym 2005 r. - 9 pracowników (kod tytułu ubezpieczenia 0110 0 0): G. B., R. C., J. S., A. S., K. S., R. T., Z. W., T. W. oraz K. J.; w marcu 2005r. - 6 pracowników: G. B., R. C., J. S., K. S., Z. W. oraz K. J.; w okresie od kwietnia 2005r. do maja 2005r. - 8 pracowników: K. Ż., G. B., R. C., J. S., K. S., Z. W., K. J. oraz Ł. G.; w czerwcu 2005r. oraz lipcu 2005r. - 7 pracowników: K. Ż., R. C., J. S., K. S., Z. W., K. J. oraz Ł. G.; w sierpniu 2005r. oraz we wrześniu 2005r. - 6 pracowników: R. C., J. S., K. S., Z. W., K. J. oraz Ł. G.; w okresie od października 2005r. do lutego 2006r. - 5 pracowników: R. C., J. S., K. S., Z. W., K. J.; w okresie od marca 2006 r. do czerwca 2006 r. - 4 pracowników: R. C., J. S., K. S., K. J.; w okresie od lipca 2006r. do września 2006r.- 2 pracowników: J. S. oraz K. J..

W okresie od lutego 2005 r. do września 2006 roku spółka (...) spółka jawna z siedzibą w S. nie opłacała składek na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za pracowników.

Za okres od lutego 2005 r. do września 2006 r. ogółem należność z tego tytułu wyniosła:

- 1) składki na FUS - 125155,33 zł (w tym z tytułu składek 78054,33 zł a z tytułu odsetek na dzień 30.12.2010 r. 47101,00zł),
- 2) składki na ubezpieczenie zdrowotne - 24749,89 zł (z tytułu składek 15438,89 zł, a z tytułu odsetek na dzień 30.12.2010 r. 9311 zł),
- 3) z tytułu składek na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w kwocie 8896,09 zł (z tytułu składek 5544,09 zł, a z tytułu odsetek na dzień 30.12.2010 r. 3352 zł).
- 4) Koszty upomnień 114,40 zł

Dowody:

- stany należności dla płatnika z 29.12.2010 r. w aktach kontroli ZUS karty nienumerowane;
- deklaracje rozliczeniowe ZUS DRA z okresu od 1.02.2005 r. do 1.09.2006 r. - koperta k. 70 akt sądowych;

- raporty imienne ZUS RCA z okresu od 1.02.2005 r. do 1.09.2006 r. - koperta k. 70 akt sądowych;
- upomnienie z 20.07.2010 r., z 23.20.2006 r., z 15.11.2005 r. - koperta k. 70 akt sądowych.

W dniu 22 maja 2005 r. zmarł M. Z. (1) - jeden ze (...) spółki (...), Z., (...) spółka jawna z siedzibą w S..

Po śmierci M. Z. zostało wszczęte postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po nim. Postanowieniem z dnia 20 kwietnia 2006 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie III Wydział Cywilny w sprawie III Ns 2524/05 stwierdził, że spadek po M. Z. (1) zmarłym w dniu 22 maja 2005r. w M., zamieszkałym ostatnio w S., nabyli z dobrodziejstwem inwentarza żona B. L. oraz syn J. Z. – oboje po 1/2 części.

Pismem z dnia 26 czerwca 2006 r. pełnomocnik B. L. oraz J. Z. poinformował spółkę (...), Z., P. sp. j. w S., iż spadek po zmarłym wspólniku M. Z. odziedziczyli B. L. oraz J. Z.. Do wniosku załączono pismo z dnia 9 czerwca 2006 r. sporządzone przez spadkobierców, w którym J. Z. oraz B. L. jako spadkobiercy po zmarłym M. Z. (1) wskazali spółce (...), Z., P. sp. j. w S., że do wykonywania praw po zmarłym wspólniku wskazują B. L. oraz wniesli o niezwłoczne dokonanie stosownego wpisu w KRS celem ujawnienia tej okoliczności.

Bezsporne, a nadto dowody: oświadczenie z 9.06.2006 r., pismo z dnia 26.06.2006 r., - dokumentacja z akt SR Szczecin - P. i Zachód II Ns 1733/09. koperta k. 108 akt sądowych.

W dniu 21 stycznia 2009 r. Spółka (...), Z., P. sp. j. w S. oraz jej wspólnicy: Z. P. (1) oraz M. D. (1) złożyli w Sądzie Rejonowym Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie wniosek o uchylenie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku w sprawie III Ns 2524/05, wskazując że w dniu (...) syn zmarłego (...) spółki (...) przed Sądem Rejonowym w Münster w Niemczech odrzucił spadek po zmarłym ojcu, zaś w dniu 17 października 2005 r. tożsame oświadczenie złożyła również B. Z. - żona zmarłego M. Z..

Postanowieniem z dnia 25 sierpnia 2010 r. Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie II Wydział Cywilny w sprawie o sygn. akt II Ns 1733/09, po rozpoznaniu wniosku spółki (...), Z., P. sp. j. w S. o uchylenie postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku, zmienił pkt I postanowienia Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 20 kwietnia 2006 r., wydanego w postępowaniu o sygn. akt III Ns 2524/05 w ten sposób, że stwierdził, że spadek po M. Z. (1), zmarłym dnia 22 maja 2005 r. w M. i tam ostatnio zamieszkałym, na podstawie ustawy nabył w całości z dobrodziejstwem inwentarza brat W. Z..

Bezsporne, a nadto dowody:

- postanowienie z dnia 25.08.2010 r. sygn. akt II Ns 1733/09 - k. 82 akt sądowych;
- dokumentacja z akt SR Szczecin - P. i Zachód II Ns 1733/09. koperta k. 108: wniosek z 20.01.2009 r., oświadczenie o odrzuceniu spadku z 17.10.2005 r., oświadczenie o odrzuceniu spadku z 30.06.2005 r., postanowienie Sądu z 25.08.2010r.

Aktualnie w rejestrze przedsiębiorców KRS jako wspólnicy uprawnieni do reprezentowania spółki (...), Z., (...) spółka jawna z siedzibą w S. ujawnieni są M. D. (1) oraz Z. P. (1). Wykreślenie z rejestru danych wspólnika M. Z. (1) nastąpiło w dniu 22 lutego 2011 r.

Bezsporne, a nadto dowody:

- odpis KRS z 21.12.2011 r. - k. 135-138 akt sądowych;
- postanowienie o wpisie do KRS z 22.02.2011 r. - k. 148 akt sądowych.

W dniu 20 listopada 2006 r. Komornik Sądowy Rewiru III przy Sądzie Rejonowym w Szczecinie wszczął egzekucję przeciwko D., Z., P. sp.j. na wniosek wierzyciela R. (...) i M. R. sp.j. w P.. Dodatkowo wierzytelności przeciwko spółce zgłosiły (...) sp. z o.o., (...) S.A., (...) sp. z o.o., J. R..

W sierpniu 2009 r. organ rentowy przedstawił komornikowi wykaz zaległości spółki (...), Z., P. sp.j. z tytułu nieopłaconych składek w kwocie 98967,30 zł plus odsetki do dnia 7.09.2009 r. 46.448,00 zł i koszty upomnień 114,40 zł. Do postępowania egzekucyjnego zgłosiła się również Gmina D., wskazując na istnienie zadłużenie spółki wobec niej z tytułu nieopłaconego podatku od nieruchomości.

Egzekucję prowadzono z nieruchomości należącej do Spółki. Wartość rynkową nieruchomości oszacowano na kwotę 974.500,00 zł. W wyniku przeprowadzonej w dniu 7 września 2009 r. licytacji nieruchomość należąca do spółki została sprzedana za kwotę 980.000,00 zł.

Postanowieniem z dnia 8 czerwca 2010 r. Komornik Sądowy dokonał podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży licytacyjnej nieruchomości należącej do spółki (...), Z., P. sp.j. W planie podziału uwzględniono wierzytelności zgłoszone przez R. (...) i M. R. sp.j. w P., (...) sp. z o.o., (...) S.A., (...) sp. z o.o. oraz J. R.. W planie podziału nie uwzględniono zgłoszonych w sierpniu 2009 r. wierzytelności ZUS oraz Gminy D.. Komornik w uzasadnieniu orzeczenia wskazał, że organ rentowy (ZUS) do swojego zgłoszenia nie dołączył tytułów wykonawczych oraz dowodów wezwań do zapłaty należności, ograniczając się jedynie do wskazania wysokości wierzytelności, co uniemożliwiło uwzględnienie zgłaszanych wierzytelności w planie podziału.

Po spłacie wierzytelności według planu podziału w depozycie sądowym pozostała kwota 623.040,71 zł, podlegająca zwrotowi dłużnikowi - spółce (...), Z., P. sp.j.

Wskazana wyżej kwota została przekazana w dniu 22 kwietnia 2011 r., na wniosek pełnomocnika odwołujących się, na rachunek D., Z., (...) Spółki jawnej w S. w (...) Bank (...) S.A.

Pismem z dnia 20 grudnia 2012 r. W. Z. zwrócił się do Komornika Sądowego o udzielenie informacji o stanie faktycznym kwoty uzyskanej z przeprowadzonej w dniu 7 września 2009 r. licytacji nieruchomości położonej w Dobrej (...) przy ul. (...), wskazując iż przekazanie pozostawionej w depozycie należności na nieznanemu mu konto bankowe nastąpiło bez podania mu – jako nabywcy udziałów w spółce jawnej (...), Z. i P. - informacji i cytując pismo pełnomocnika odwołujących się, iż prawna skuteczność podejmowanych przez Spółkę czynności wymaga współdziałania wszystkich współników Spółki.

Bezsporne, a nadto dowody: dokumentacja w aktach komorniczych KM 2973/09 zawiadomienie o wszczęciu egzekucji z 20.11.2006 r. - k. 4, zawiadomienie o wszczęciu egzekucji z nieruchomości z 10.01.2007 r. - k. 8, protokół z opisu i oszacowania nieruchomości z 6.11.2007 r. - k. 36, pismo ZUS z 10.07.2009 r. - k. 81, pismo Wójta Gminy D. z 18.08.2009 r. - k. 111-112, protokół z licytacji nieruchomości - k. 117, postanowienie Sądu z 7.12.2009 r. - k. 135, postanowienie Komornika z 8.06.2010 r. - k. 162-166, postanowienie Komornika z 30.12.2010 r. - k. 190, wniosek z dnia 02.02.2011 r. k.200-201, odpowiedź na pismo k.235, wniosek W. Z. k.226.

W związku z zadłużeniem spółki z tytułu składek za okres od lutego 2005 r. do września 2006 r., wszczęte zostało przez organ rentowy postępowanie wyjaśniające w celu ustalenia odpowiedzialności za powyższe zobowiązania spółki (...), Z., P. sp. j. w S.. Wszczynając postępowanie organ rentowy dysponował odpisem z rejestru przedsiębiorców KRS spółki (...), Z., P. sp. j. - stan na 03.09.2010 r. - w którym jako współnicy spółki uprawnieni do jej reprezentacji ujawnieni byli M. D. (1), Z. P. (1) oraz M. Z. (1). Organ rentowy miał wiedzę o śmierci M. Z. (1) od czerwca 2010 r.

Bezsporne, a nadto dowody:

- odpis KRS z 3.09.2010 r. – karty nienumerowane w aktach kontroli ZUS;
- informacja z centrum personifikacji dokumentów MSWiA z 7.06.2010 r..

W dniu 1 grudnia 2010 r. organ rentowy zawiadomił Z. P. (1) o wszczęciu

postępowania wyjaśniającego w celu ustalenia odpowiedzialności o której mowa w art. 115 ustawy Ordynacja podatkowa w zw. z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, za zobowiązania spółki (...), Z., P. sp. j. w S. z tytułu nieopłaconych składek. Organ rentowy poinformował Z. P., że brak odpowiedzi na zawiadomienie nie stanowi przeszkody do wydania decyzji o odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Zawiadomienie zostało doręczone w dniu 3 grudnia 2012 r.

W dniu 9 grudnia 2010 r. M. S. - pracownica zatrudniona w kancelarii reprezentującej M. D. i Z. P. stawiała się w organie rentowym, gdzie zapoznała się z aktami sprawy. Po zapoznaniu się z aktami M. S. złożyła wniosek o zawieszenie postępowania wyjaśniającego, zobowiązując się jednocześnie do złożenia w terminie 7 dni stosownego pisma z uzasadnieniem.

W dniu 14 grudnia 2010 r. pełnomocnik reprezentujący Z. P. oraz M. D. złożył w organie rentowym wniosek o zawieszenie postępowania wyjaśniającego dot. zobowiązań spółki (...), Zaborowski, P. sp. j. z tytułu nieopłaconych składek. W uzasadnieniu wskazano, że spółka faktycznie zaprzestała działalności po śmierci jednego ze wspólników (M. Z.), pozostali wspólnicy podjęli próbę rozwiązania spółki, jednakże z uwagi na konflikt ze spadkobiercami M. Z. przeprowadzenie likwidacji, a także dokonanie odpowiednich czynności mających na celu wyrejestrowanie spółki jako płatnika składek było niemożliwe. Zaznaczono, że długotrwałe postępowanie sądowe w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po zmarłym M. Z. pogłębiło sytuację, w której nie było wiadome, kto ma wykonywać prawa zmarłego wspólnika. Dalej wskazano że obecnie zakończyło się już postępowanie w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po zmarłym w dniu 22 maja 2005 r. (...) spółki (...). Z. i spadek ten nabył jego brat W. Z.. Mając na uwadze powyższe, pełnomocnik skarżących wniósł o zawieszenie postępowanie do czasu uregulowania sytuacji prawnej spółki tzn. do czasu ukonstytuowania się jej składu osobowego.

Postanowieniem z dnia 23 grudnia 2010 r. organ rentowy odmówił zawieszenia postępowania w sprawie. W uzasadnieniu orzeczenia organ rentowy wskazał, że przedmiotowe postępowanie toczy się wobec wspólników spółki jawnej, nie zaś wobec spółki (...), Z., P. sp. j. w S.. W ocenie ZUS powołane okoliczności, takie jak śmierć jednego ze wspólników, czy postępowanie w przedmiocie ustalenia składu osobowego spółki i jej reprezentacji, nie stanowią okoliczności uzasadniających zawieszenie postępowania w przedmiocie odpowiedzialności subsydiarnej (...) spółki (...) D. i Z. P.. Postanowienie zostało doręczone pełnomocnikowi odwołujących się w dniu 3 stycznia 2011 r.

Jednocześnie pismem z dnia 23 grudnia 2010 r. organ rentowy zawiadomił pełnomocnika M. D. o wszczęciu postępowania wyjaśniającego w celu ustalenia odpowiedzialności o której mowa w art. 115 ustawy Ordynacja podatkowa w zw. z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, za zobowiązania spółki (...), Z., P. sp. j. w S. z tytułu nieopłaconych składek. Organ rentowy poinformował pełnomocnika skarżącego, że brak odpowiedzi na zawiadomienie nie stanowi przeszkody do wydania decyzji o odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Zawiadomienie zostało doręczone pełnomocnikowi M. D. w dniu 3 stycznia 2011 r.

W tym samym dniu - 3 stycznia 2011 r. - zostały doręczone pełnomocnikowi odwołujących się M. D. i Z. P. decyzje organu rentowego z dnia 30 grudnia 2010 r. stwierdzające solidarną odpowiedzialność M. D. i Z. P. ze spółką za zaległości z tytułu nieopłaconych przez spółkę składek z okresu od lutego 2005 r. do września 2006 r.

Bezsporne, a nadto dowody:

- zawiadomienie z 1.12.2010 r. wraz ze zwrotnymi potwierdzeniami odbioru – karta nienumerowana w aktach kontroli ZUS;
- wniosek o zawieszenie postępowania z 9.12.2010 r. – karta nienumerowana w aktach kontroli ZUS;
- wniosek o zawieszenie postępowania z 14.12.2010r. - k. 79-80 akt sądowych, karty nienumerowane w aktach kontroli ZUS;

- postanowienie ZUS z 23.12.2010 r. wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru – karta nienumerowana w aktach kontroli ZUS;

- zawiadomienie z 23.12.2010 r. wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru – karta nienumerowana w aktach kontroli ZUS;

- decyzje ZUS z 30.12.2010 r. wraz ze zwrotnymi potwierdzeniami odbioru – karty nienumerowane w aktach kontroli ZUS.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania okazały się niezasadne. Ustalenia faktyczne w przedmiotowej sprawie dokonane zostały w oparciu o zaferowany przez strony materiał dowodowy – w szczególności na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy i w aktach kontroli ZUS (m.in. umowy spółki, dokumentacja z akt Sądu Rejonowego - S. P. i Zachód w S. II NS 1733/09, deklaracje rozliczeniowe ZUS DRA, raportach imiennych ZUS RCA, stany należności dla płatnika z 29.12.2010 r., akta komornicze SS KM 2973/09). Autentyczność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości Sądu. Zostały one sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji, oraz w sposób rzetelny, stąd też Sąd ocenił je jako wiarygodne. Skarżący kwestionowali brak wskazania w decyzji i w dołączonych do niej tabelach danych osób, których niezapłacone składki dotyczą. Kwota zaległości została jednak wyliczona w oparciu o dane zawarte w deklaracjach rozliczeniowych ZUS DRA i raportach imiennych ZUS RCA, które zostały wytworzone przez Spółkę (...), Z., P. sp. j. w S. i znajdują się w aktach kontroli (składkowych) ZUS dołączonych do niniejszej sprawy przez organ rentowy wraz z odpowiedzią na odwołanie. Ciężar dowodu, że dane wskazane przez Spółkę były błędne obciążał skarżących, którzy w niniejszym postępowaniu takiego dowodu nie przeprowadzili. W tej sytuacji Sąd uznał, że wyliczenie wysokości zaległości składkowych przez organ rentowy jest prawidłowe.

Przesłuchanie stron i świadków nie wniosło do sprawy wobec reżimu odpowiedzialności współników spółki jawnej, określonego w art.115 Ordynacji podatkowej.

Rozpoczynając rozważania prawne od ustosunkowania się do zarzutów skarżących dotyczących naruszenia przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego przy wydaniu zaskarżonych decyzji, wskazać należy, że w postępowaniu przed sądem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, a nie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego. W związku z tym nie ma możliwości badania w świetle przepisów tego Kodeksu prawidłowości wydanej przez organ rentowy decyzji. Naruszenie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego nie stanowi przesłanki wzruszenia decyzji przez sąd pracy i ubezpieczeń społecznych, więc także w tym aspekcie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego nie są przez ten sąd stosowane. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego i kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania, pozostaje poza przedmiotem tego postępowania. W związku z tym jest oczywiste, że wśród przewidzianych w art. 477⁹ § 3, 477¹⁰ § 2 i art. 477¹⁴ k.p.c. sposobów rozpoznania odwołania przez sąd nie przewidziano stwierdzenia nieważności decyzji organu rentowego, nawet przy odpowiednim stosowaniu art. 180 § 1 k.p.a.

Sąd ubezpieczeń społecznych - jako sąd powszechny - może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego (por. uchwały Sądu Najwyższego z 21 listopada 1980r., III CZP 43/80, OSNCP 1981 nr 8, poz. 142, z 27 listopada 1984r., III CZP 70/84, OSNCP 1985 nr 8, poz. 108 oraz z 21 września 1984r., III CZP 53/84, OSNCP 1985 nr 5-6, poz. 65), jako przedmiotu odwołania. Stwierdzenie takiej wady następuje jednak tylko dla celów postępowania cywilnego i ze skutkami dla tego tylko postępowania. Sąd podziela stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w postanowieniu z 28 maja 2002 r., II UKN 356/01, OSNP 2004/3/52 przychylając się do stwierdzenia, iż postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej jest samodzielnym postępowaniem administracyjnym ograniczającym się do

ustalenia, czy decyzja dotknięta jest jedną z wad wymienionych w art. 156 § 1 pkt 1-7 k.p.a. Rozstrzygnięcie kończące to postępowanie następuje w drodze decyzji (art. 158 § 1 k.p.a.) podejmowanej przez organ administracji publicznej (art. 156 § 1 k.p.a.), toteż orzekanie w tej kwestii przez sąd powszechny byłoby naruszeniem kompetencji właściwego organu administracji publicznej. Tym samym zarzuty co do naruszenia prawa administracyjnego, zawarte w odwołaniu, nie mogą wpłynąć na zmianę zaskarżonej decyzji, zgodnie ze stanowiskiem skarżącego. Sąd podziela również stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w postanowieniu z dnia 28 maja 2002 r. w sprawie II UKN 356/01, publik. OSNP 2004/3/52, zgodnie z którym postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej jest samodzielnym postępowaniem administracyjnym ograniczającym się do ustalenia, czy decyzja dotknięta jest jedną z wad wymienionych w art. 156 § 1 pkt 1-7 k.p.a. Rozstrzygnięcie kończące to postępowanie następuje w drodze decyzji (art. 158 § 1 k.p.a.) podejmowanej przez organ administracji publicznej (art. 156 § 1 k.p.a.), toteż orzekanie w tej kwestii przez sąd powszechny byłoby naruszeniem kompetencji właściwego organu administracji publicznej.

Nie jest jednak prawdą, że odwołujący się zostali pozbawieni prawa do przedstawiania i uzasadnienia swojego stanowiska w postępowaniu przed organem rentowym bowiem organ rentowy nie pouczył ich o prawie do zapoznania się z aktami. Jak wynika z akt składkowych pismem z dnia 1 grudnia 2010 r. organ rentowy zawiadomił Z. P. (1) o wszczęciu postępowania wyjaśniającego w celu ustalenia odpowiedzialności o której mowa w art. 115 ustawy Ordynacja podatkowa w zw. z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, za zobowiązania spółki (...), Z., P. sp. j. w S. z tytułu nieopłaconych składek. Organ rentowy poinformował Z. P., że brak odpowiedzi na zawiadomienie nie stanowi przeszkody do wydania decyzji o odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Zawiadomienie zostało doręczone w dniu 3 grudnia 2012 r. Zaś w dniu 9 grudnia 2010 r. M. S. – z pełnomocnictwem od adwokata reprezentującego M. D. i Z. P. stawiała się w organie rentowym, gdzie zapoznała się z aktami sprawy. Po zapoznaniu się z aktami M. S. złożyła wniosek o zawieszenie postępowania wyjaśniającego, zobowiązując się jednocześnie do złożenia w terminie 7 dni stosownego pisma z uzasadnieniem.

Przechodząc do podstawy prawnej wyroku, wskazać należy, że zgodnie z art. 115 § 1 i 4 Ordynacji podatkowej (w brzmieniu na dzień wydania zaskarżonej decyzji tj. z 2012 r. poz. 749 ze zm.), stosowanym do należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz do składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na podstawie art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz.1585 ze zm.), wspólnik spółki cywilnej, jawnej, partnerskiej oraz komplementariusz spółki komandytowej albo komandytowo-akcyjnej odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie ze spółką i z pozostałymi wspólnikami za zaległości podatkowe spółki. § 4. Orzeczenie o odpowiedzialności, o której mowa w § 1, za zaległości podatkowe spółki z tytułu zobowiązań podatkowych powstałych w sposób przewidziany w art. 21 § 1 pkt 1 nie wymaga uprzedniego wydania decyzji, o których mowa w art. 108 § 2 pkt 2. W tym przypadku określenie wysokości zobowiązań podatkowych spółki, orzeczenie o odpowiedzialności płatnika (inkasenta), zwrocie zaliczki na naliczony podatek od towarów i usług lub określenie wysokości należnych odsetek za zwłokę następuje w decyzji, o której mowa w art. 108 § 1. W art. 108 § 1 Ordynacji podatkowej ustawodawca wskazał, że o odpowiedzialności podatkowej osoby trzeciej organ podatkowy orzeka w drodze decyzji.

Jak wynika z przytoczonych wyżej przepisów odpowiedzialność wspólników spółki jawnej za zaległości podatkowe tej spółki uregulowana jest odmiennie od odpowiedzialności członków zarządów spółek kapitałowych. Spółka jawna jest bowiem jedną ze spółek osobowych. Zgodnie z art. 22 § 2 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 94, poz. 1037 z późn. zm., dalej: k.s.h.) każdy wspólnik odpowiada za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem solidarnie z pozostałymi wspólnikami oraz ze spółką, z uwzględnieniem art. 31, który w § 1 stanowi, że wierzyciel spółki może prowadzić egzekucję z majątku wspólnika w przypadku, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna (subsydiarna odpowiedzialność wspólnika). Zatem w spółce jawnej odpowiedzialność wspólników jest bardzo szeroka. W przypadku spółek kapitałowych zasadą zaś jest to, że udziałowcy, czy też akcjonariusze nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania spółki. W drodze wyjątku taką odpowiedzialność ponoszą członkowie zarządu (art. 299 k.s.h.). Powyższe regulacje zawarte w kodeksie spółek handlowych znajdują swoje odzwierciedlenie w Ordynacji podatkowej.

Przepis art. 115 § 1 o.p. nie przewiduje jako przesłanki odpowiedzialności wspólników spółki jawnej bezskuteczności egzekucji, tak jak czyni to art. 116 § 1 o.p., który ma zastosowanie do spółek kapitałowych. Zatem dopuszczalne jest orzekanie o odpowiedzialności wspólników spółki jawnej, nawet wówczas, gdy w stosunku do tej spółki toczy się postępowanie egzekucyjne i istnieje szansa na efektywne zakończenie tego postępowania poprzez wyegzekwowanie należności objętych tytułem wykonawczym. Gwarancją tego, że nie będzie egzekwowane zobowiązanie spółki z majątku osobistego wspólnika w sytuacji, gdy taka egzekucja jest możliwa z majątku spółki, jest zapis zawarty w art. 108 § 4 o.p. Stosownie do treści tego przepisu, egzekucja zobowiązania wynikającego z decyzji o odpowiedzialności podatkowej osoby trzeciej może być wszczęta dopiero wówczas, gdy egzekucja z majątku podatnika okazała się w całości lub w części bezskuteczna. Unormowanie to jest konsekwencją subsydiarnej odpowiedzialności, uregulowanej w art. 31 § 1 k.s.h. (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 kwietnia 2014 r. I (...) 843/12 LEX nr 1798088, wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w O. z dnia 14 listopada 2012 r., I SA/O. 502/12, LEX nr 1239690)

Niezasadny w konsekwencji okazał się zarzut odwołujących dotyczący wydania zaskarżonych decyzji przed podjęciem przez organ rentowy choćby „próby egzekucji z majątku Spółki” jawnej D., Z., P..

Podobnie jako chybiony należy ocenić zarzut wydania decyzji o odpowiedzialności wspólników spółki jawnej jedynie co do M. D. oraz Z. P. z pominięciem następcy prawnego zmarłego wspólnika spółki. Niezasadność tego zarzutu została szeroko wyjaśniona w uzasadnieniu Sądu Apelacyjnego, którego rozważania prawne Sąd Okręgowy w pełni podziela. W sprawie nie było przy tym sporu, że odwołujący byli (...) Spółki jawnej (...), Z., P. przez okres, którego zaskarżone decyzje dotyczą. Za Sądem Apelacyjnym wskazać należy, że zgodnie z art. 97 § 1 o.p. spadkobiercy podatnika, z zastrzeżeniem § 2, przejmują przewidziane w przepisach prawa podatkowego majątkowe prawa i obowiązki spadkodawcy. Przepis ten dotyczy - na gruncie przepisów ubezpieczeniowych - spadkobierców płatnika składek. Definicję płatnika zawiera z kolei art. 4 pkt 2 ustawy systemowej i w podpunkcie a. wskazuje, że płatnikiem składek w stosunku do pracowników jest pracodawca. W niniejszej sprawie zaległość w opłacie składek dotyczy pracowników zatrudnionych przez wskazaną wyżej spółkę jawną, a zatem to ona była pracodawcą zatrudniającym pracowników, a nie jej wspólnicy, zważywszy że w myśl art. 8 Kodeksu spółek handlowych spółka jawna jest podmiotem prawa, a więc ma zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych, może pozywać i być pozywana, co oznacza, że ma zdolność sądową oraz prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą. Zatem, skoro płatnikiem jest spółka jawna, która jest jednostką organizacyjną wyposażoną w zdolność prawną, to w rozpoznawanej sprawie nie może być mowy o spadkobiercy tego rodzaju płatnika. W tej sytuacji art. 97 § 1 Ordynacji podatkowej nie może stanowić podstawy prawnej przeniesienia odpowiedzialności na spadkobierców zmarłego wspólnika spółki jawnej za zobowiązanie składkowe spółki jawnej jako pracodawcy za zatrudnianych pracowników.

Nie był także usprawiedliwiony zarzut naruszenia przez organ rentowy przepisu art. 118 Ordynacji podatkowej. Zgodnie z tym przepisem **nie można wydać** decyzji o odpowiedzialności podatkowej osoby trzeciej, jeżeli od końca roku kalendarzowego, w którym powstała zaległość podatkowa, upłynęło 5 lat. (§1) Nie ma żadnych wątpliwości co do tego, że określone w przepisie art. 118 § 1 o.p. przedawnienie wiąże się tylko z wydaniem, a nie z doręczeniem decyzji. (por. wyroki NSA w W. z dnia 23 sierpnia 2016 r. I (...) 212/15, LEX nr 2118531, z dnia 12 lipca 2016 r., (...), LEX nr 2101335). Zaskarżone decyzje dotyczą nieopłaconych składek za okres od lutego do września 2005, a zatem wydanie tych decyzji w dniu 30 grudnia 2010 r. nie naruszało przepisu art. 118 § 1 o.p.

Podkreślić nadto należy, że – z uwagi na brak w przepisie art. 115 o.p. przesłanek egzoneracyjnych (takich jak w art. 116 o.p.) - orzekanie o odpowiedzialności wspólników spółek w nim wymienionych, tj. również spółki jawnej, nie jest oparte na zasadzie winy i nie ma przy rozstrzyganiu o tej odpowiedzialności znaczenia ustalenie przyczynienia się do powstania zaległości (wyrok WSA w Warszawie z dnia 16 czerwca 2004 r., (...) SA 447/03, M. Pod. 2004, nr 9, s. 47). Odpowiedzialność ta ma bowiem charakter obiektywny, niezależny od zawinienia i jest solidarna (wyrok WSA w Olsztynie z dnia 19 października 2007 r., I SA/O. 182/06, J.. Pod. 2008, nr 1).

W tej sytuacji podnoszone przez odwołujących twierdzenia o braku wpływu na działanie Spółki po śmierci M. Z. (1) nie miały dla rozstrzygnięcia sprawy żadnego znaczenia.

Reasumując, Sąd - na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. - w punkcie I oddalił oba odwołania.

W punkcie II i III wyroku – w oparciu o przepisy art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 6 ust. 6 w zw. z § 2 ust. 1 oraz § 12 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. 2002 nr 163 poz. 1349 z późn. zm.) – Sąd zasądził od M. D. i Z. P. (3) na rzecz organu rentowego kwoty po 6.300 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, na które złożyło się wyłącznie wynagrodzenie pełnomocnika, będącego radcą prawnym przed Sądem Okręgowym i Sądem Apelacyjnym (3.600 zł + 2.700 zł).

ZARZĄDZENIE

1. (...);
2. (...);
3. (...)